

Bijlage VWO
2019

tijdvak 2

Griekse taal en cultuur

Tekstboekje

De regering van Periander

1 Ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὖ
2 διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. Ὁ τοίνυν
3 Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρός, ἐπεῖτε δὲ ὠμίλησε
4 δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶ ἔτι ἐγένετο
5 Κυψέλου μαιφονώτερος. Πέμπσας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα
6 ἐπυνθάνετο ὄντινα ἂν τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν
7 πρηγμάτων κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα
8 παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξήγαγε ἕξω τοῦ ἄστεος, ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν
9 ἐσπαρμένην ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν
10 κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὄκως τινὰ ἴδοι τῶν
11 ἀσταχύων ὑπερέχοντα, κολουῶν δὲ ἔρριπτε, ἐς δὲ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε
12 καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. Διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ
13 ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. Νοστήσαντος δὲ τοῦ
14 κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ
15 Περίανδρος. Ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι, θωμάζειν τε
16 αὐτοῦ παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὡς παραπληγὰ τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ
17 σινάμων, ἀπηγεόμενος τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπώπεε.
18 Περίανδρος δὲ συνεῖς τὸ ποιηθὲν καὶ νόῳ σχὼν ὡς οἱ ὑπετίθετο
19 Θρασύβουλος τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν
20 κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολίτας. Ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων
21 τε καὶ διώκων, Περίανδρός σφρα ἀπετέλεσε, μὴ δὲ ἡμέρη ἀπέδυσσε πάσας
22 τὰς Κορινθίων γυναῖκας διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν. Πέμπσαντι γάρ
23 οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήιον
24 παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς οὔτε σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανείσα
25 οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κεῖται χώρῳ ἢ παρακαταθήκη· ῥίγοῦν τε γὰρ καὶ εἶναι
26 γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέθαψε εἰμάτων ὄφελος εἶναι οὐδὲν οὐ
27 κατακαυθέντων· μαρτύριον δὲ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ
28 ψυχρὸν τὸν ἵπνον Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω

29 ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ (πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ
 30 εἰούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη), ἰθέως δὲ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο ἐς
 31 τὸ Ἑραιοὺν ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. Αἱ μὲν δὲ ὡς ἐς ὄρτην
 32 ἦσαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι, ὃ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους
 33 ἀπέδυσέ σφεας πάσας ὁμοίως, τὰς τε ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους,
 34 συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. Ταῦτα δὲ οἱ
 35 ποιήσαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς
 36 τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦτο μὲν ὑμῖν ἐστι
 37 ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων.

Herodotus, Historiën 5.92ζ-η4

Aantekeningen

<i>regel 1</i>	διαπλέκω voltooien
<i>regel 9</i>	τὸ λήιον het rijpe graan
<i>regel 9-10</i>	ἀναποδίζω κατά + <i>accusativus</i> terugbrengen op
<i>regel 10</i>	ἡ ἄπιξις komst
<i>regel 10 en 11</i>	κολούω snoeien
<i>regel 11</i>	ὁ ἄσταχυς, -υος korenaar
	τὸ λήιον het rijpe graan
<i>regel 16</i>	παραπλήξ, -ήγος waanzinnig
<i>regel 17</i>	σινάμωρος + <i>genitivus</i> schade toebrengend aan
<i>regel 19</i>	ὑπέροχος uitstekend
<i>regel 23</i>	τὸ νεκυομαντήιον dodenorakel
<i>regel 25</i>	κατερέω <i>futurum van κατεῖπον</i>
<i>regel 26</i>	συγκαταθάπτω + <i>dativus</i> meebegraven met
<i>regel 28</i>	ὁ ἱπνός oven
	ὁ ἄρτος brood
<i>regel 30</i>	τὸ κήρυγμα bekendmaking
<i>regel 34</i>	συμφορέω bijeenbrengen

Gelo's reactie op het verzoek van de Grieken

1 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον, Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· “ Ἄνδρες
2 Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν
3 βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. Αὐτοὶ δὲ ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος
4 βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάσασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος
5 συνῆπτο, ἐπισκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς
6 Ἑγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια
7 συνελυθεροῦν ἀπ’ ὧν ὑμῖν μεγάλα ὠφελία τε καὶ ἐπαυρέσιες γεγόνασι,
8 οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες οὔτε τὸν Δωριέος φόνον
9 ἐκπρηξόμενοι, τό τε κατ’ ὑμέας τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται.
10 Ἀλλὰ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη. Νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε
11 ὁ πόλεμος καὶ ἀπίκται ἐς ὑμέας, οὔτω δὴ Γέλωνος μνήστις γέγονε.
12 Ἀτιμῆς δὲ πρὸς ὑμῶν κυρήσας οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ’ ἔτοιμός εἰμι
13 βοηθεῖν παρεχόμενος διηκοσίας τε τριήρας καὶ δισμυρίους ὀπίτας καὶ
14 δισχιλίην ἵππον καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλίους σφενδονήτας καὶ
15 δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ’
16 ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε
17 ὑπίσχομαι, ἐπ’ ᾧ τε στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς
18 τὸν βάρβαρον· ἐπ’ ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ’ ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι οὔτ’ ἂν ἄλλους
19 πέμψαιμι.”

20 Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος εἶπέ τε τάδε· “ Ἡ κε μέγ’
21 οἰμώξειε ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμονίην
22 ἀπαιρηθῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. Ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ
23 λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώσομεν. Ἀλλ’ εἰ μὲν
24 βούλει βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ’
25 ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μηδὲ βοηθεῖν.”

26 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς λόγους τοῦ
27 Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε λόγον· “ ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα,
28 ὄνειδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν· σὺ μέντοι
29 ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ οὔ με ἔπεισας ἀσχήμονα ἐν τῇ

30 ἀμοιβῇ γενέσθαι. Ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίας, οἶκος καὶ
 31 ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλησίης ἡγεμόνα
 32 καὶ νεῶν πολλὸν πλεύνων. Ἄλλ' ἐπεῖτε ὑμῖν ὁ λόγος οὕτω προσάντης
 33 κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπεῖξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. Εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς
 34 ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν
 35 ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. Καὶ ἢ τοῦτοισι ὑμέας χρεὸν ἔστι
 36 ἀρκέεσθαι ἢ ἀπιέναι συμμαχῶν τοιῶνδε ἐρήμους.”
 37 Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προετίνετο, φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν
 38 Λακεδαιμονίων ἀμείβετό μιν τοισίδε· “ ὦ βασιλεῦ Συρηκοσίων, οὐκ
 39 ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψε ἡμέας πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς.”

Herodotus, Historiën 7.158-161.1

Aantekeningen

- regel 1* ἔγκειμαι tekeergaan
regel 2 πλεονέκτης egoïstisch
regel 4 βαρβαρικός niet-Grieks
 συνεπάπτομαι + *genitivus* samen aanvallen
regel 6 ὑποτείνω beloven
regel 7 συνελευθερόω tegelijk bevrijden
 ἢ ἐπαύρεσις winst
regel 11 ἡ μνήστις herinnering
regel 13 δισμύριοι twintigduizend
regel 14 δισχίλιος tweeduizendkoppig
 δισχίλιοι tweeduizend
 ὁ σφενδονήτης slingeraar
regel 15 δισχίλιοι tweeduizend
 ὁ ἵπποδρόμος cavalierist
regel 16 διαπολεμέω de oorlog ten einde brengen
regel 27 Σπαρτιήτης Spartaans
regel 28 ἐπανάγω opwinden
regel 31 πολλαπλήσιος vele malen groter
regel 32 προσάντης onaangenaam
regel 36 ἀρκέομαι + *dativus* zich tevredenstellen met

Tekst 3

In de onderstaande tekst maakt het volk van de Scythen voor het eerst kennis met de Amazonen, een volk van vrouwelijke strijders. Een flinke groep Amazonen trekt namelijk plunderend door Scythië. De Scythische strijders vragen zich af met wat voor een volk ze te maken hebben.

- 1 Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα· οὔτε γὰρ φωνὴν οὔτε
- 2 ἐσθῆτα οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θώματι ἦσαν ὀκόθεν
- 3 ἔλθοιεν, ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν πρώτην ἡλικίην ἔχοντας,
- 4 μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο. Ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
- 5 ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι καὶ οὕτως ἔγνωσαν ἐούσας γυναῖκας.
- 6 Βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτάς,
- 7 ἐφωτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας
- 8 ὅσαι περ ἐκεῖναι ἦσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεινέων
- 9 καὶ ποιέειν τά περ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι. Ἦν δὲ αὐτοὺς διώκωσι,
- 10 μάχεσθαι μὲν μή, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς
- 11 πλησίον στρατοπεδεύεσθαι. Ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι βουλόμενοι
- 12 ἐξ αὐτέων παῖδας ἐκγενήσεσθαι.

Herodotus, Historiën 4.111

Aantekeningen

- regel 1 **συμβάλλομαι** begrijpen
- regel 2 **ἐν θώματί εἰμι** zich verbaasd afvragen
- regel 3 **τὴν πρώτην ἡλικίην** een jeugdige leeftijd
- regel 4 **ἐκ + genitivus** na
- regel 5 **εἰούσας** Vul aan: **αὐτάς**
- regel 6 **οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι** helemaal niet meer
- regel 7-8 **πλήθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκείναι ἦσαν** nadat ze geschat hadden hoeveel vrouwen er waren
- regel 8 **τούτους** Hiermee worden de jonge mannen bedoeld;
τούτους is *subjectsaccusativus* bij **στρατοπεδεύεσθαι** (regel 8) en bij **ποιέειν** (regel 9); vertaal: ze moesten ...
- regel 9 **τά περ** hetzelfde als wat
Ἦν = Ἐὰν
διώκωσι Onderwerp: de Amazonen
- regel 10 **μάχεσθαι** en **ὑποφεύγειν** Vul bij deze infinitivi aan: ze moesten
ὑποφεύγω zich terugtrekken
παύσονται Onderwerp: de Amazonen
αὐτοὺς *subjectsaccusativus* bij **στρατοπεδεύεσθαι** (regel 11); vertaal: ze moesten ...